

Zabývání se vzhledem

Každý z nás pečuje o svůj vzhled, zejména pokud se účastní důležité schůzky nebo společenské události. Lidé se ale mohou lišit v míře sledování svého vzhledu. V krajním případě může starostlivost o svůj vzhled přerůst do dysmorfofobické poruchy (BDD), kdy lidé tráví velkou část dne péčí o svůj vzhled a omezuje je to v životě (Gamboni et al., 2023). Matos et al. (2023) prokázali na ženách, že dysmorfofobická porucha může být považována za kompenzační strategii, která pomáhá ženám vyrovnávat se s pocity méněcennosti a studu. Často jsme již od mala vedeni k tomu, abychom se o sebe starali a uměli se prezentovat. Na to, jak vnímáme svůj vzhled může působit mnoho faktorů (výchova, reakce druhých, sebepojetí atd.).

Cílem této práce je prozkoumat, zda zabývání se vlastním vzhledem ovlivňuje věk a pohlaví respondentů. Dalo by se očekávat, že pro ženy bude jejich vzhled důležitější než pro muže, což dokazují i Gualdi-Russo et al. (2022), kteří zjistili, že ženy vnímají více nedostatků svého těla než muži. K prokázání vlivu pohlaví a věku na zabývání se vlastním vzhledem byl použit **všeobecný lineární model**, který poukáže na případnou souvislost mezi proměnnými.

Pro všeobecný lineární model byla zvolena data sesbírána v rámci splnění projektu do předmětu Psychometrie. Data byla získána na vzorku 768 respondentů ve věku od 17 do 59 let. V souboru je 614 žen a 154 mužů. Faktorová analýza odhalila 3 hlavní faktory, kterými jsou věnování času, kontrola vzhledu a vzhled jako hodnota. Výsledná škola obsahuje 12 položek, které jsou hodnoceny na pětibodové škále (Černá et al., 2022).

Použijeme následující proměnné:

Závislá proměnná:

- Hrubý skór (HS) škály zabývání se vzhledem – součet hodnot odpovědí na položky, které jsou sycena 3 faktory, které odhalila faktorová analýza. HS může nabývat hodnot 12-60 bodů.

Regresory:

- Nominální – pohlaví (0 skórovány ženy, 1 skórovány muži).
- Spojitý – věk (vypočítaný z roku narození)
 - Pro snadnější interpretaci jsme věk vycentrovali – od každé hodnoty jsme odečetli zaokrouhlený průměrný věk (v našem případě 28 let).

Nejdříve jsme sestavili model, do kterého jsme vložili jednak centrovaný věk a pohlaví, ale také interakci centrovaného věku a pohlaví a centrovaný věk v druhé mocnině (slouží

¹ Data a další informace o této zprávě jsou dostupné na adrese <https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/stat4?i=212>.

k prozkoumání, zda je vztah věku a HS lineární, nebo zda je zakřivený). Tabulka č. 1 znázorňuje **testové statistiky F a hladinu významnosti** každého regresoru. Poslední sloupeček nazvaný parciální eta je uveden v druhé mocnině a ukazuje míru účinku, která vyjadřuje vliv každého regresoru.

Tabulka č. 1: Statistická významnost a míra účinku jednotlivých regresorů

Regresor	testová statistika F	p-hodnota	parciální eta
pohlaví	36,333	0,000	0,045
centrovaný věk	22,298	0,000	0,028
interakce pohlaví a věk	1,643	0,200	0,002
druhá mocnina centrovaného věku	10,315	0,001	0,013

Z tabulky lze vyčíst, že největší vliv má pohlaví, naopak interakce věku a pohlaví není statisticky významná v našem modelu, proto jsme ji z modelu odstranili.

Kvalitu modelu jsme ověřili na **koeficientu determinance** (R^2), který nám říká, kolik procent rozptylu náš model vysvětluje. **Upravený koeficient determinance** ($R^2_{adj.}$) zohledňuje počet proměnných a poukazuje na to, zda není model nadhodnocený. Výsledné hodnoty včetně Fisherovy statistiky F znázorňuje tabulka č. 2.

Tabulka č. 2: Ukazatel kvality modelu

R^2	$R^2_{adj.}$	testová statistika F	p-hodnota
0,076	0,072	20,849	0,000

Náš model vysvětluje 7,6 % rozptylu, což je s ohledem na to, že bereme v potaz pouze věk a pohlaví respondentů, poměrně vysoké číslo. P-hodnota menší než 0,05 poukazuje na to, že náš model (věk a pohlaví) má vliv na výši HS ve škále zabývání se vzhledem.

Velikost efektu každého regresoru nám poskytuje tabulka č. 3.

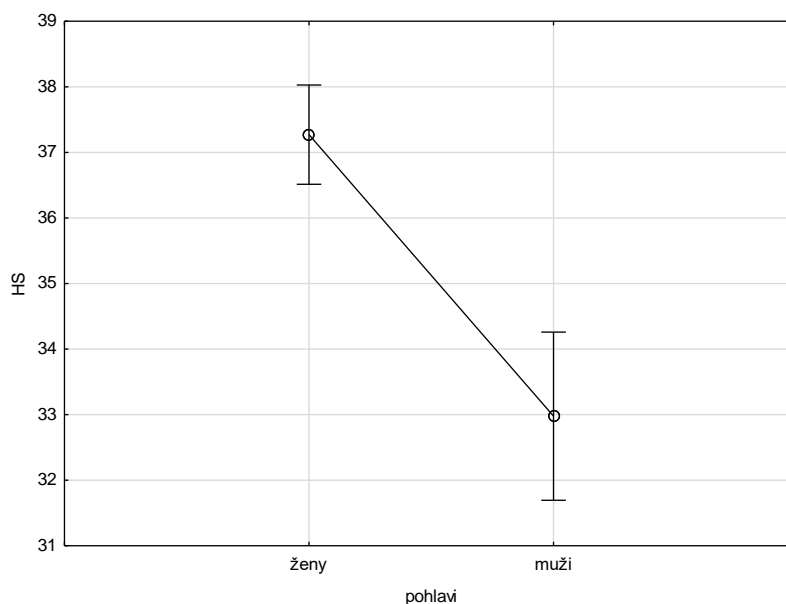
Tabulka č. 3: Velikosti efektu každého regresoru

regresor	β	β^*	F statistika	p-hodnota
počátek	33,026		50,716	0,000
pohlaví žena	4,292	0,214	6,147	0,000
pohlaví muž	0,000			
centrovaný věk	-0,227	-0,257	-4,574	0,000
druhá mocnina věku	0,009	0,186	3,311	0,001

Hodnota počátku nám ukazuje, kolik bodů dosáhne muž, kterému je 28 let. **Nestandardní koeficienty (β)** věku ukazují, že ženy v průměru dosahují o 4,292 bodů více než muži. Druhá mocnina věku prokázala, že věk nemá lineární vztah a nelze ho tedy jednoznačně interpretovat. Poukazují ale na chování křivky, kterou lze stav znázornit. **Standardizované koeficienty (β^*)** nám říkají, o kolik směrodatných odchylek v průměru vzroste hodnota závisle proměnné (HS), pokud hodnota příslušného regresoru vzroste o jednu směrodatnou odchylku a můžeme z nich vyčíst velikost efektu jednotlivých regresorů.

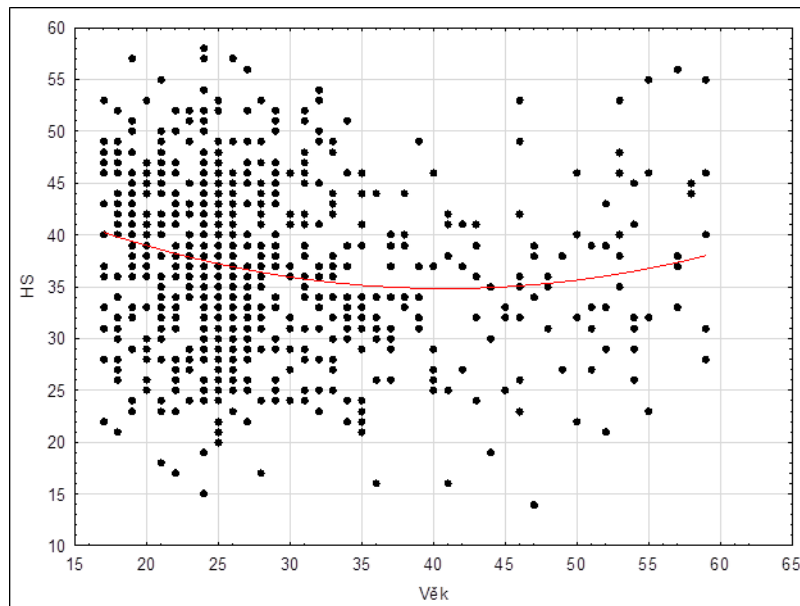
Rozdíl mezi muži a ženy v dosahování HS, pokud pracujeme s průměrnými hodnotami věku ukazuje graf č. 1

Graf č. 1: Vztah pohlaví a HS

Graf č. 2 nám dokazuje, že vztah mezi věkem a HS není lineární, ale je zakřivený a umožňuje nám vysvětlení, že mladší lidé, stejně jako starší dosahují vyšších hodnot HS na škále zabývání se vzhledem.

Graf č. 2: Vztah věku a HS

Všeobecný lineární model nám umožnil zjistit, že HS škály zabývání se vzhledem lze ovlivnit jednak pohlavím, jednat věkem. Ženy průměrně dosahují vyšších hodnot HS. Z hlediska věku vyšších hodnot dosahují hlavně mladší lidí a starší lidé (vztah není lineární, nejdříve klesá, následně stoupá). Výsledky ale mohou být ovlivněny nevyrovnaným zastoupením respondentů ve skupinách.

Zdroje:

- Černá, Ž., Trchalíková, K., Peřinová, A., Václavková, N. & Sesřenková, A. (2022). Škála zabývání se vzhledem. Citováno 10. března 2024 z <https://dostal.vyzkum-psychologie.cz/pmlab/>
- Gamboni, C., Parisian, E. & Morgan-Sowada, H. (2023). Body dysmorphia in gay male spaces: the double binds of knowing what you want and simultaneously rejecting it. *Sexual and Relationship Therapy*, 1-22. <https://doi.org/10.1080/14681994.2023.2208528>
- Gualdi-Russo, E., Rinaldo, N., Masotti, S., Bramanti, B. & Zaccagni, L. (2022). Sex Differences in Body Image Perception and Ideals: Analysis of Possible Determinants. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 19(5), 1-13. <https://doi.org/10.3390/ijerph19052745>
- Matos, M., Coimbra, M. & Ferreira, C. (2023). When body dysmorphia symptomatology meets disordered eating: The role of shame and self-criticism. *Appetite*, 186, 1-7. <https://doi.org/10.1016/j.appet.2023.106552>